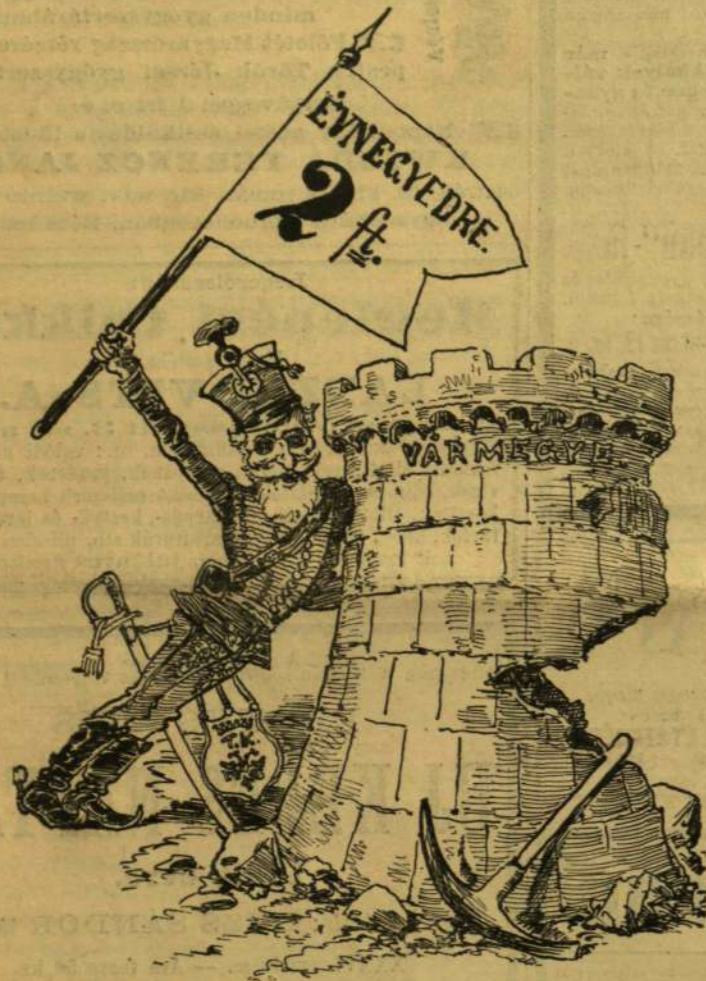

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS.

Tisztelt Reakció és Közvélemény!

Vármegyét Tisza, hon atyja,
Immár agyon támogatja,
Hősi vállvetésitől
Régi bástya összedől.

Jobbra dől-e, avagy balra?
Ellenség lép-e a falra?
Üssön bár mindent agyon, —
Csak nagy Tiszát ne nagyon!

Nosza hajdu, ki a hóra,
Végső restellációra!
A kulacsot, a fokost
Forgasd utoljára most!

Hát a zászló? Fel, magasra!
Bolond Istók írva arra!
Régi rendszer megszakad,
A bolondság megmarad!

Nepotizmus, rest orálás,
Vagy állam adminisztrálás: —
Istók nem mellőzhető,
Hát fizessetek elő!

Bolond Istók.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

„BOLOND ISTÓK“

humorisztikus képes hetilap 1890-ik évfolyamára.

A „Bolond Istók“, a legnagyobb és legdiszesebb magyar élelappal, az új évvel tizenharmadik évfolyamába lép.

Előfizetési feltételek:

január—márczius évnegyedre
január—június féltre.....

Előfizetések, legzáróközvetlenül posta-utalvánnyal, a kiadóhivatalnak küldendők: Budapest, egyetem-utca 4. szám.

Felkérjük mindazon t. előfizetőinket, kiknek előfizetésük lejárt, azt megújítani sziveskedjék, hogy a szétküldésben akadály ne legyen.

A Bolond Istók kiadóhivatala

1847 óta, tehát több mint 40 éve, hogy a legnagyobb sikerrel alkalmaztatik a Németország első orvosi kollegiuma által megvizsgált a kitünő használhatósága miatt a magas helytartóság által Magyarországon szabad. WEBER-féle

Köszvény-vászon

köszvény, enyhe, tagszagadás, keresztcsont-fájás, vörheny, mell-, hát- és derékfájdalmak, lábköszvény, csípőfájdalom és ischias stb. ellen, mindennemű gőresék, a kezek és lábokban, különösen gőreses rek, dagadt tagok, ficamodások és oldalszurások biztos eredménnyel gyorsan gyógyítanak ezen gyógyhatásos köszvényvászonnál. Egy csomag ára 1 frt 5 kr., kettős erejű, nehezebb bajoknak alkalmazandó 2 frt 10 kr.

Valódi csak akkor, ha a melletti védjeggyel el van látva. Dr. Baron párisi általános sebtapassa mindenféle sebek, genyedsékek és daganatok, körömguladások, égések, bármennemű sérülések, harapás, szurás, ütés, vágás, tyúkszem, fagyás stb. ellen. — Egy köcsög ára a használati módszerrel együtt 70 kr., kisebb köcsög 25 kr.

Valódián kapható **TÖRÖK J.** gyógyszerüzében Budapestben király-utca 12. szám a.

LATEKOVITS Á.
és kir. szab. fehérművesmester. — Ó cs. és kir. főnagyság József főherceg udv. szállítója.
BUDAPEST, IV., Váci-utca 22. szám alatt.

KÜLÖNLEGESSÉGET FEHÉRMŰ FÉRFI DIVAT CZIKKEKBEN

u. m. legújabb nyakkendők, kesztyűk, zsebkendők, cachenez, galérok, kézelők, nadrágtartók, harisnyák, alsó ujjasok, utazó ingek, és plaidek, vadász-mellények inggombok stb. valamint

Dr. Jaeger-féle gyapju-ruházatok
eredeti gyári áron és rendkívüli nagy választékban.

Pserhofer J.-féle
gyógyszertár Bécsben,
Singerstrasse 15. „Zum goldenen Reichsapfel“.

Vértisztító labdacskok ez előtt egyetemes labdacskok neve alatt; ez utóbbi nevet teljes joggal megérdemlik, mivel csakugyan igen sok oly betegség létezik, melyben e labdacskok csodás hatásukat fényesen bebizonyították.

Evtizedek óta ezen labdacskok általában igen el vannak terjedve, számtalan orvos rendel el azokat, s alig akad család, melyben kitünő háziszerből ne volna egy kis készlet.

1 doboz 15 labdacskal 21 kr., 1 tegeres 6 dobozzal 1 frt 5 kr., bérmentelen utánvét mellett megküldéssel 1 frt 10 kr.

A pénz előleges beklüldése mellett, bérmentes megküldéssel együtt 1 tegeres labdacsk 1 frt 25 kr., 2 tegeres 2 frt 30 kr., 3 tegeres 3 frt 35 kr., 4 tegeres 4 frt 40 kr., 5 tegeres 5 frt 20 kr., 10 tegeres 9 frt 20 kr. (1 tegeresnél kevesebb nem küldetik szét.)

Kéretik határozottan Pserhofer J.-féle vértisztító labdacskokat kérni s arra ügyelni, hogy a dobozok tetején levő felírás minden dobozon a használati utasításban látható Pserhofer J. névalírással el legyen látva és pedig **veres** nyomásban.

Fagy-balzsam, Pserhofer J.-től 1 tégely 40 kr., bérmentes megküldéssel 65 kr.
Keskeny utifü-nedv, hurut, rekedtség, görcsköhögés stb. ellen. 1 palack 50 kr.
Amerikai köszvény-kenőcs, 1 frt 20 kr.
Por lábizzadás ellen. Egy doboz ára 50 kr., bérmentes megküldés mellett 75 kr.
Golyva-balzsam, 1 üvegcse 40 kr., bérmentes megküldéssel 65 kr.
Élet-essenzia (prágai cseppek), megromlott gyomor, orosz emésztés ellen. Egy üvegcse 22 kr.
Angol csoda-balzsam, 1 üveggel 50 kr., egy kis üveggel 12 kr.
Fiaker-por, köhögés stb. ellen, 1 dobozzal 35 kr., bérmentes megküldéssel 50 kr.
Tannochinin-hajkenőcs, Pserhofer J.-től; a legjobb hajnövesztő szer, 1 szelence 2 frt.
Egyetemes tapasz, STEUDEL tanártól, sebek, daganatok stb. ellen jónak bizonyult háziszer. Egy tégely 50 kr., bérmentes megküldéssel 75 kr.
Egyetemes tisztító só, BULLRICH A. W.-től. Kitünő háziszer megzavart emésztés minden következményei ellen. Egy csomag ára 1 frt.

Az itt felsorolt készítményeken kívül valamennyi az ausztriai lapokban hirdetett bel- és külföldi gyógyászati különlegesség készletben tartatik, s minden esetleg rakárton nem levő cikket kívánatra pontosan s legutányosabban beszerzik.

Postai küldemények az összeg beklüldése, nagyobb megrendeléseknél utánvét mellett is, a leggyorsabban eszközöltenek.

A pénz előleges beklüldése mellett (legzáróközvetlenül postautalvány mellett), a viteldíj sokkal kevesebbe kerül, mint az utánvét mellett való küldésnél.

A legtöbb elősorolt specialitás kapható Buapesten, TÖRÖK JOZSEF gyógyszerüzében, király-utca 12. sz.

VASÁRNAPI UJSÁG

2. SZÁM. 1890. BUDAPEST, JANUÁR 12. XXXVII. ÉVFOLYAM.

Biztosítási feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG 4 frt egész évre 12 frt POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: 1 fél évre — 6 frt Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt fél évre — 4 frt Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 6 frt fél évre — 3 frt Külföldi előfizetőkhöz a postai úton meghatározott viteldíj is eszandó

LIGETI ANTAL.
(1823—1890.)

Rövid idő alatt egymás után dőlnek ki a tudomány, a közélet jelei. Majd minden napnak megvan a maga súlyos vesztesége. A csapások nem kimélték meg festészetünket sem. A halál az egyik legjelesebbet ragadta el, ki még az uttörők gárdájához tartozott, s ki festészetünkben külön és önálló helyet foglalt el.

Ligeti Antal halt meg, a kitünő tájfestő. Hosszu mult, nagy tevékenység, lankadatlan erő, szellemi frissesség jutott osztályrészeül a művészetben, és nemes jószív, szerény egyszerűség, ritka jellem az emberek közt. A művészt, az embert egyformán becsülte benne mindenki. A művészetet nemcsak tehetségével szolgálta, hanem lelkesülettel tudta támogatni érdekeit is s egész szeretettel közeledett a tehetségekhez, hogy buzdítsa, tapasztalataival hasznára legyen és összekötéseivel javukra válják. A jeles művészt, a nemes embert együtt becsülte mindenki Ligetiben, s festőink közt a legtiszteltebb helyek egyike jutott számára.

Üres óráiban szeretett a szabadban barangolni, ott készítette rajzait. Az embereknek kedvesebb volt előtte a természet. És mily költői bájjal látta megjelenni a természetet Markó festményein. Csupa pompa, fény, üdéség. A lég tiszta, az ég mélységes, a bokrok, az erdők méltók, hogy a nymphák és Diána éljenek ott. Markó a klasszikus tájfestészet mestere volt, poétikus lélekkel, gyöngéd érzéssel, ragyogó színekkel, telve finomsággal. Csak szépet és szépen festett, kidolgozva mindent apró részletekig. Képei a természet himnuszai és idylljei.

Ligeti nemcsak tanítványa, hanem szellemi örököse is. Ő a klasszikus tájfestészet hagyományait szívta magába a florenzi mester mellett: a természet poézisét, a kellem gyöngédségét, a

rajjal nemes finomságát, a színezés hevét, a távlat tisztaságát, s a technika lelkiismeretességét. Négy évtizedig képviselte itthon ezt az irányt, mely a magyar festészet történetében mindig emlékeztetés marad, mely a nemzeti muzeumi képtárának is speciális jelentőséget ad, mert a tulajdonképeni magyar tájképfestés oly nagy művészettel kezdődik, mint Markó, ki a klasszikus tájképfestésnek még egy nagy művészi föllendülést ad, s ezt a föllendülést legtökéletesebben a muzeumi képtárban ismerhetjük meg. Nyomban Markó után Ligeti tartja magas színvonalon tájképfestészetünket, s foglalkoztatja állandóan az érdeklődést, a figyelmet. Vele egyidejűleg több tájfestőnk is támad, kik terjedelmesebbé, változatosabbá teszik e genre fejlődé-

LIGETI ANTAL.

BUDAÖRS VIDÉKE.

KELE

LÄNZSÉR VÁRA.

magasban sem szédül; ez ugyan meg tud állani akármely katedrában is; a Tiszteletes ur elővette, hogy oskolára kell ám küldeni a Pétert: de Bálint gazda kitért a biztatás elől, hogy nem szorult az ő fia arra; megél az a nélkül is.

Már akkor Péternek nem is kellett félni semmiféle kék köténytől. Nem volt rá szüksége! — De még zsebkendőre sem, ha csak csipkés nem volt; az sem egyébre, csak hogy ott pompázzon a kis mándlin, hanyagul zsebbe gyürve, csipkéje kihagyva. Szálas vállas legénynek indult; esinosan, sőt kényesen járt. Olyan volt mint az a sima fehér pálca, melyet vasárnap délutánon-

kint kezébe vett, mikor az ismétlőről szabadulva a pázsitra tartott.

Persze, hogy esztendők keltek esztendők után míg ennyire ment a csikó. Mert lassan érik az ember. Csak a lányról mondják, hogy megnő az, ha ágy alá dugják is. Hát még, a kit ágy alá sem dugnak, mint Jáhelt! Bizony Jáhel sem pihent, míg bátyja nőtt; utoljára az anyja már szinte röstelte iskolába jártni. Alig töltötte be a tizenegyet, erővel kifogta volna, ha birt volna pappal, bíróval. De nem birt ám, mert azoknak meg a tanfelügyelő áll a hátuk mögött. Ez a hivatkozás nagy lelkinyugodalmára szolgált Rákhel asszonynak, mert pappal bíróval ugy sem lehetne ki-

kötni szemtől szemben, a tanfelügyelőt pedig kedvére összeteremtheti, mivel nagy ur és nem hallja. Össze is teremtette az országával együtt, ha az ember még a maga cselédjével sem szabad.

Bevárta csendesesen a konfirmációt; onnan hajtotta haza a nagy égmeszelőt, utzahosszat patvarkodva.

— Itt van, akár egyenesen menjen a paphoz, ha volna a ki elvinné! Akkora! Pedig se fon, se sző, se süt, se főz.

Pedig röpködött a szíve, a mint inogva járt előtte a bokor-ugrós szoknyában, kissé vállaközé huzva pártás fejét. Maga is nagyollotta

kissé magát, noha tudnivaló, hogy a leánynak ugyan általában nem kell hinni, ennél a kérdésnél pedig nem is szabad. Hát az a magas sarku czipő mit vétett? Bizony Jáhel! ha szégyelnéd a növesedet, nem választottad volna ám ezt a czipellőt, s nem hivalkodnék mind a két sarkában az a kis rézpergő, melylyel már most is ugy ki tudod verni a taktust. Ni!

Azt is a kánya higgye ám, hogy te se sütsz, se főzöl, se fonsz, se szövössz! Majd kísérgetne akkor az anyád, világ csúfjára! Nem is olyan bordába szótték!

Mert olyan némelyik leány! Vannak megáldott lelkek, kikről senki sem tudja, hol tanulták,

mit láttak, mégis mindent tudnak; izlés, erkölcs, ítélet, munkakedv, magától fejlődik, nyilatkozik bennök, néha kedvezőtlen hatások és példák ellenére is. Sokszor egyetlen sugár elegendő, hogy erőre keltsen s megtermékenyítsen egy ilyen életet; sokszor sugár sem kell, magától előtör, s mosolyogva díszlik mint a primula a száraz levél alatt. — És nemcsak az istenasszonyok előjoga, domboru homlokkal, sisakos fővel, pánczélos kebelvel pattanni ki Zeus homlokából: ennek a mi jó földünknek is van ilyeneket termő ereje. Én is ösmertem egyet. Más is ösmert. Ilyennek szeretnélek Jáhel téged is!

(Folyt. köv.)

AGGLEGÉNYEK A GÖRÖGÖKNEL.

A legelső, ki a nőlen férfiakra büntető adót akart kivetni, Plato, a híres bölcsész volt, kinek ideális államában minden 35 évet meghaladott nőtlen férfinak vagyoni állapotához képest évenként 40—100 draklmát kellett volna lefizetnie, s ha nem teljesítette, tízszeres bírságot fizetni Hera (a házasság védő istenasszonya) templomának pénztárába, a mely pénztárnak öre aztán köteles volt a saját zsebéből fizetni meg az ily be nem folyt bírságot. Ugyancsak Plato megállapította azt is, hogy az agglegény iránt a fiatalabb embereknek nem kell tiszteletet mutatni vagy nekik engedelmessékedni s ha ez kényszeríteni akarná, minden jó polgárnak kötelessége az illetőknek segítségére lenni.

CAPRI SZIGET.

SZOBB A DUNA MELLETT.

Látható mindebből, hogy Plato, ki különben a házasságról nem mindig nyilatkozott nagy tisztelettel, az agglégénységnek határozott ellensége volt jogi szempontból, talán tekintettel arra is, hogy a görög törvényhozók, különösen Solon és Lykurgus, a házasságot minden tekintetben elő igyekeztek mozditani. A bölcseszek között már eltértek a nézetek e tekintetben. Maga Sokrates különféle nyilatkozik s néha a házasság ellen is szól. Egy alkalommal, midőn megkérdezték, helyesebb-e megnősülni vagy nem, így felelt: „Bármelyiket teszed is a kettő közül, meg fogod bántani; a házasságot folytonos boszorkodás, egy csomó veszekedés, homományvita, kellemtelen sógorság, az anyós gonosz nyelve s a gyermekek bizonytalan helyzete szokták kísérni.” Susarion régi attikai költő pedig akkép nyilatkozik, hogy a nők rosszak: „baj a házasság, de baj a nőtlenység is.”

A törvényhozás a házasság előmozdítása végett a családos embereknek bizonyos előnyöket biztosított. A szigorú Lykurgus kimondotta a zöbök közt, hogy nőtlén ember nem lehet hadvezér, az agglégények nem jelenhetnek meg a gymnopaediák nyolcz napig tartó ünnepén, bár az ünnep költségeihez hozzá tartoznak járulni; ezenkívül meghatározott napokon a piacon körben kellett futniok, midőn a közép kigunyolta őket s az asszonyok meg is verték. A spártaiak még a késő házasságot is megróvták. Legalkalmasabbnak tartották a nősülést a férfiaknál a 30-ik, a nőknél a 20-ik életévet. Hibáztatták a cselésztől házasságot (kakogamia). Egyik állami felügyelő (ephor) nyilvánosan megróvta Arkhidamos királyt, mivel, bár ő magas természetű volt, alacsony nőt vett el; kigunyolták azt is, ki a gazdag, de beteges leányt többre becsülte a szegény, de egészséges, erőteljes leánynál. Lysandros hadvezér szegényen halva el, leányait vőlegényei cserben hagyták, a miért aztán törvényesen elítélték őket.

Mig a spártaiak ily módon a legdurvább módon avatkoztak be a magánosok házi életébe, a finomabb Athénében csak a nőtlenesség ellen hozott törvény; de a késő és cselésztől házasság a magánosok tetszésére bízott. A nőtlenéget sem büntették oly szigorúan, mint a spártaiak, inkább sajnálkozásukat fejezték ki fölötté. Az athéneiek gyöngédsége e tekintetben annyira ment, hogy az elhunyt agglégények sírjára még szentelt italt vívő fiut is rajzoltak, holott a Kallirrhoe forrás vizét felajánló fia a házasság jelvényei közé tartozott.

VILÁGFELFORDULÁS.

REGÉNY.

Irtá VERNE GYULA, francziából ford. HUSZÁR IMRE.
(Folytatás.)

Általában véve a vélemények nagyon eltérők voltak. Némelyek az egészben csak azon óriási amerikai humbugok egyikét akarták látni, a melyek a megengedhetőség és a valószínűség határait túllépnek, ha az emberek hiszékenységé nem volna kimeríthetetlen. Mások azt mondták, hogy a terv komoly megfontolást érdemel. Ezen utóbbiak különösen azt hangsúlyozták, hogy a társulat nem támaszt igényeket a közönség erszénye irányában, hanem a saját tőkével szándékozik megvásárolni az északi sark körül létező régiót, következésképpen nem igyekeznek a hiszékeny közönség dollárjait, bankjegyeit, aranyát és ezüstjét a saját pénztárába szivattyúzni. Nem! a rendelkezésére álló tőkéből akarja megszerezni a sarkkörü ingatlantokat.

A számolni tudó emberek úgy vélekedtek, hogy a többször említett társulatnak csakis az első foglaló jogára kellene hivatkozni és egyszerűen birtokába venni e területeket, a melyeknek elárverezését indítványozta. De épen itt volt a bökkenő, mivel mindaddig lehetetlennek látszott, hogy halandó ember eljuthasson a föld-sarkig. Azon esetre tehát, ha az Egyesült-Államok e terület tulajdonosává lennének, az engedélyesek szabályszerű szerződéssel óhajtották birni, nehogy később valaki e jogokat kétségbe vonhassa. Igaztalanság lett volna őket e miatt elítélni. Orvatosan jártak el, és mikor arról van szó, hogy az ember ilyes ügyben kötelezettségeket vállaljon magára, valóban nem lehet eléggé elővigyázó és nem bástyázhatja magát eléggé körül jogerejű okiratokkal.

Ezenkívül az okmány egy záradékot tartal-

mazott, a mely fentartotta a jövő eshetőségeit. Ez a záradék számos ellentétes magyarázatokra szolgáltatott alkalmat, mert tüzetes értelmevel a legszörnyűsághoz vezető elmék se voltak tisztában. E záradék a következő volt: „A tulajdon-jog érintetlenül fog maradni még azon esetben is, ha netalán bármily néven nevezendő földrajzi vagy meteorológiai módosítások következzenek is be a földgömbön.”

Mit jelenthetett ez a frázis? Milyen eshetőségre célozhatott? Milyen földrajzi vagy meteorológiai módosulás történhetnék valaha a földgömbön, főleg az árverés alá bocsátandó területeket illetőleg?

„Ez alatt nyilván lappang valami!” mondták az óvatos emberek.

Tág tér nyílt tehát a magyarázatoknak, és ez alkalmas volt felizgatni az éleselműjeiket és a kíváncsiakat egyaránt.

Egy hírlap, a Philadelphíában megjelenő „Ledges” kezdte el a csatározást e tréfás megjegyzéssel:

„A földszark körüli területek jövődöbeli megvásárlói, pontos számítások alapján kétségkívül kisították, hogy egy kemény magu üstökös legközelebb össze fog ütközni a földgömbbel oly körülmények közt, a melyeknél fogva az ütközés elő fogja idézni ama földrajzi és meteorológiai változásokat, a melyekre az említett záradék céloz.”

A frázis kissé hosszú volt, mint minden állítólag tudományos frázishoz illik, de nem világosított fel semmit. Ezenkívül komolyan gondolkodó emberek nem is fogadhatták el egy ily természetű üstökösrel való összeütközés valószínűségét. Mindenesetre pedig képzeltetelen volt, hogy az engedélyesek ilyen kétes eshetőséggel foglalatostkodtak volna.

„Talán azt képzeli az új társulat, — mondá a new-orleansi „Delta”, — hogy a napéjegyenek praecelsiója valaha előidézhetne oly módosulásokat, a melyek területeik értékesítésére nézve kedvező hatást idézhetnek elő?”

„És miért nem, miután a mozgás földgömbünk tengelyének párhuzamosságát módosítja?” jegyzé meg a „Hamburger Correspondent.”

„Valóban ez lehetséges, — mondá a párisi Revue Scientifique. — Hiszen már Adhemar is azt állította a „tengerek átalakulásáról” irt könyvében, hogy a nap-é-egyenek praecelsiója, egybevetve a földpálya nagy tengelyének százas mozgásával, hosszú idők jártával módosíthatná a föld különböző pontjain az átlagos hőmérséklet és a két földszarkon felhalmozott jég mennyiségét?”

„Ez korántsem bizonyos, — vágott vissza az „Edinburgh Review”. — És ha úgy volna is, nem tizenkétezer év kell-e hozzá, míg az említett mozgás következtében a Vega lesz a mi sarkesillagunk és a földszark körüli területek helyzete égalj tekintetében módosulást szenved?”

„Nos hát! — mondá a kopenhágai Dagblad, — tizenkétezer év múlva is elég időnk lesz teljesíteni a befizetéseket, de addig ugyan egyetlen fillért se fogunk koczkatatni.”

Mindazonáltal, ha lehetséges volt is egyfelől, hogy a „Revue Scientifique”-nek igaza legyen Adhemarral együtt, másfelől nagyon valószínűnek látszott, hogy a „North Polar Practical Association” soha se számítot a napéjegyenek praecelsiója következtében előálló módosulásokra.

Tényleg senkinek se sikerült kitalálni, hogy mit jelenthet e nagy feltűnést keltett okmány záradéka, sem pedig, hogy mily jövődöbeli komikus változásra való célzást tartalmazhat.

Hogy azt meg lehessen tudni, talán elég lett volna az új társulat igazgató tanácsához, vagy különösebben a társulat elnökéhez fordulni. De az elnök ismeretlen volt! Hasonlóképp ismeretlenek voltak az igazgatótanács titkára és tagjai. Azt se tudta senki, hogy maga a „Figyelmeztetés” kitől származott.

A „New-York Herald” kiadóhivatalába egy Forster Vilmos nevű egyén hozta, a ki Baltimoreban a new-foundlandi Ardrinell és társa cég fiatal ügynöke, — következőleg nyilván csak „Strohmann” volt. Olyan néma levén e tárgy tekintetében, mint a raktáraiban felhalmozott árucikkiek: a legkiváncsiabb és legügyesebb reporterek se bírtak egyetlen szót kicsikarni tőle. Szóval a North Polar Practical Association teljesen ismeretlen és anonim társulat volt.

Azonban ha ezen iparvállalat kezdeményezői egyéniségüket a legmélyebb titokban tartották is, céljukat teljes szabatosan és világosan

kijelölte azon okmány, a mely az ó és új világ közönségének tudomására jutott.

Nem egyébről volt szó, mint a földszark körüli régiók azon részének teljes és feltétlen megvásárlásáról, a melynek határát a nyolczvanegyedik szélességi fok és központját az északi sark képezi.

Annál sincs semmi bizonyosabb, mint hogy az újkori felfedezők közül azok, a kik a hozzáférhetlen központot leginkább megközelítették, Parry, Markham, Lockwood és Brainard az említett szélességi fokon alul maradtak. A sark-körü tengerek többi utazói tetemesen alsóbb szélességi fokon maradtak; így Payer 1874-ben a 82 fok 15'-nál a Ferencz József földtől és Novaja Zemljától északra, Leout 1870-ben a 72 fok 47'-nél Szibéria felett. De Long 1879-ben a 78 fok 45'-nél, a nevét viselő szigetek környékén. A többiek, a kik Új-Szibérián és Grönlandon a Bismarck-hegyfok irányában tulntek, nem lépték át a hetvenhatodik, hetvenhetedik és hetvenkilencedik szélességi fokokat. A North Polar Practical Association tehát 25'-nyi hízagot hagyva a nyolczvanegyedik fok és a 83 fok 35' közt, a hova Lockwood és Brainard eljutottak, nem sérthette meg a további felfedezők által szerzett jogokat. Az ő tervük oly területre vonatkozott, a melyre még emberi láb nem lépett.

Most elmondjuk, milyen terjedelmű a földgömb ama része, a melynek határát a nyolczvanegyedik párhuzamos vonal képezi.

A 84-dik foktól a 90-dik fokig hat fok van hátra, mindegyik fok hatvan mértföldnyi léven, a sugár összes hossza háromszázhatvan mértföld és az átmérőé hétszázhusz mértföld. A körzet hossza tehát kétezer kétszáz hatvan mértföld, a felület terjedelme pedig kerekszám négyszázhetezer négyszög mértföld.*

Ez körülbelül annyi, mint egész Európa egy tízedrésze. Valóban szép uradalom!

A mint láttuk, a hirdetés azt is kiemelte elvileg, hogy eme, földrészig még meg nem határozott területek senki se lévén, mindenkinek közös tulajdonát képezik. Feltehető volt, hogy a hatalmasságok többsége e czímen nem fog igényt támasztani reájuk. De előre látható volt, hogy legalább is a szomszéd államok e régiókat, területeik éjszak felé való folytatásául fogják tekinteni és ennek következtében tulajdonjogukra fognak hivatkozni. Ezenfelül igényeik annál igazoltabbnak fognának látszani, mivel a föld-sarki régiók összességében történt felfedezések legnagyobb részt az illető államok egyes polgárai merészségének köszönhetők. Az Egyesült-Államok kormánya, a melyet ez esetben az új társulat képviselt, módot is nyujtott ezen államoknak jogaik érvényesítésére és kárpótlóni szándékozott őket a vételárból. Bármint volt is, a North Polar Practical Association párthívei nem szüntek meg ismételni, hogy a birtok oszthatatlan állapotban volt, és miután senki se lehet arra kényeszeríteni, hogy oszthatatlan állapotban maradjon, senki se mondhatott ellent e nagy terjedelmű fekvőség elárvereztetésének.

Azon államok, a melyeknek jogai mint közvetlen szomszédoké feltétlenül elvitathatlanoknak látszottak, — hatan voltak: u. m. Amerika, Angolország, Dánorszag, Svéd- és Norvégorszag, Németalföld és Oroszorszag. De más államok is hivatkozhattak a tengerészeik és utazóik által tett felfedezésekre.

Igy Franciaország is felszólalhatott volna, miután több francia vett részt azon expedíciókban, a melyeknek célja a földszark körül létező területek meghódítása volt. Nem lehet-e többek közt felemlíteni a merész Bellot-t, a ki 1853-ban halt meg a Beechey-sziget környékén a „Phönix” expedíciója alkalmával, a mely Franklin felkeresésére küldetett ki? Szabad-e megfellegetnünk Pary Oktáv orvosról, a ki 1884-ben halt meg a Sabina-hegyfok közelében, mialatt a Greeley misszió a Conges erődben időzött? És nem volna-e igazságtalanság meg nem emlékezni azon expedícióról, a melylyel 1838 és 1839-ben Martins Károly, Mermier, Bravais és merész társaik eljutottak a Spitzbergi tengerekig? Daczára ennek Franciaország nem tartotta czélszerűnek beavatkozni ezen inkább iparszerű, mint tudományos vállalatba és átengedte részét az északi sarki koncezból, a melybe más hatalmasságok foga könnyen beletörhetett. Talán igaza volt, és helyesen cselekedett.

Vagyis kétszerte több, mint Franciaország területe, a mely 54,000,000 hektár.

A Hohenzollernek uralkodóháza ki nem jő a gyászból. A nagy I. Vilmos s a fennkölt lelkű III. Frigyes császároknak utána megy a nő, a ki amannak neje, ennek pedig anyja volt, s kinek a most annyira járványos betegségben e hó 7-én történt elhunytát jelenti a táviró.

Hetvenkilencedik évében ragadta el a halál, s e hosszú életen keresztül része volt mindenben, a mit az élet változatossága a halandók

A HIRDETÉST A „NEW-YORK HERALD” KIADÓHIVATALÁBA HOZTÁK.

„VILÁGFELFORDULÁS.”

A MERÉSZ BELLOT, KI 1853-BAN HALT MEG.

Ugyanaz volt az eset Németországgal is. A német birodalom hivatkozhatott volna a hamburgi származású Mertens Frigyes 1671-iki expedíciója Spitzbergen, valamint a Germania és Hanza nevű hajóknak Kolderey és Hegeman által vezényelt 1869—70-iki expedíciójára, mely a grönlandi partok hosszában eljutotta Bismarck-fokig. De a német kormány, daczára e nevezetes fölfedezéseknek, nem vélte szükségesnek a német birodalmat egy darab földszarki területtel gyarapítani.

Ezt a példát követte Ausztria-Magyarország is, noha már tulajdonál birta a Ferencz-József földet, a szibériai partoktól északra.

A mi Olaszországot illeti, semmi joga se lévén közbeszólni, nem is szolt közbe, bármily hihetetlennek látszassék is e tartózkodó magyivelethe.

Hátra voltak még az ázsiai Szibéria szamojédjai, továbbá az eszkimók, a kik főleg Amerika legészakibb területein vannak elterjedve, Grönland, Labrador, a Baffin-Parry szigettenger és az Ázsia és Amerika közé ékelte Aleuták benszü-löttéi, végre ama néptörzsek, a melyek a Tsaktsok elnevezése alatt a régi orosz és 1867 óta Amerikához tartozó Alaskát lakják. De e népeknek — a melyek voltaképen az északi vidékek őseredetű lakói — nincs szavuk a káptalanban.

És azonfelül hogyan is kinálhattak volna e szegény ördögök bármi csekélyt art is, a North-Polar Practical Association által javaslatba hozott árverésen? Aztán milyen pénzzel fizethettek volna? Agyállyal, sacari oroszlánfogakkal vagy fókalaajjal? Pedig hát az első foglalás czímen őket illette ez árverés alá bocsátandó területek tulajdonjoga! De ki törődne eszkimókkal tsaktsokokkal? — a melyekkel?... Még csak szó se volt róluk!

Ilyen a világ! (Folyt. köv.)

AUGUSZTA NÉMET CSÁSZÁRNÉ.

(1811—1890.)

A Hohenzollernek uralkodóháza ki nem jő a gyászból. A nagy I. Vilmos s a fennkölt lelkű III. Frigyes császároknak utána megy a nő, a ki amannak neje, ennek pedig anyja volt, s kinek a most annyira járványos betegségben e hó 7-én történt elhunytát jelenti a táviró.

Hetvenkilencedik évében ragadta el a halál, s e hosszú életen keresztül része volt mindenben, a mit az élet változatossága a halandók

közt csak a legtrikább kiválasztottaknak nyujtani bir; egy kis német államocská szerény herczegkisasszonyából felnött királynévá, császárnévá, látta megnagyobbodni, az államok élére állani országát, a történet legnagyobb sikereinek fényugáraitól körülragyogni a férje és mellette a saját nevét, — s a közélet e csodával határos kedvezései mellett látta magát szerencsétlennek házi életében, meglátogatva a legnagyobb megpróbáltatásoktól, s meggyötörve a sorscsapásoktól az összerokadásig.

Augusztá Mária Lujza Katalin német császárné és Poroszország királynéja Károly Frigyes szász-weimari nagyherczegnek és Mária Pavlovna orosz nagyherczegnőnek volt 1811-ben szeptember 30-án született leánya. Atyjának udvara egyik legelevenebb középpontja volt Németország szellemi életének; az itt összegyűlt legjelesebb költők, tudósok, művészek egész modern Athénévé tették annak a kis államnak a fővárosát, melynek Göthe, a költő- király volt az államminisztere. Képzeltetni, hogy ily környezetben a főherczegi gyermekek csak a legkiválóbb nevelésben részesülhettek. Augusztának Göthe maga is egyik tanítója volt, a kiról Humboldt Vilmos a jeles államtudós azt írja, hogy fiatal kora daczára „szilárd és önállóságra mutató jellemű, eleven és élesen beható szellemű, mely tekintetében s rendkívül értelmes arca vonásaiban nyer kifejezést.”

Még serdülő leány volt, mikor III. Frigyes Vilmos porosz király második fiával, Vilmos herczeggel, a későbbi királlyal és császárral atyja udvaránál megismerkedett. Ez úgy történt, hogy Vilmos fivére, Károly herczeg 1827-ben eljegyezte Augusztá nővérét, Mária szász-weimari herczegnőt s az eljegyzési ünnepre jött Vilmos herczeg először Weimarba, a hol az ifjú Augusztá csakugyan oly kedvező hatással volt reá, hogy 1828 október 19-én meg is történt az eligérkezés a 30 éves herczeg s a 18 éves Augusztá herczegnő között. 1829 február 11-én történt az eljegyzés ünnepélyes kihirdetése s még azon év június 11-én vége ment a menyegző, melynek fényéről és pompájáról nem győzött eleget beszélni a világ.

E menyegző előtt irta Göthe a következő sorokat: „Ma bucsuzott el tőlem Augusztá herczegnő a legmelegebb barátsággal. Igazán ép oly jelentékeny teremés, a mily szeretetre méltó. Legyen boldog a végtelenül tág, mozgalmas elementumban!”

Augusztának, mint nőnek ifjabb éveiben nem

a legirigylendőbb sorsa volt. Attól kellett tartania, hogy férje nem szereti. Ez ugyanis anyjának egy elragadó szépségű udvarhölgyébe, a vele távoli rokon Radziwill Eliz herczegnőbe volt halálisan szerelmes s ezt szándékozott nőül venni. Öt évig tartott e viszony. Az udvari köröknek azonban kifogásuk volt e házasság ellen, mivel a herczegnőt nem tekintették teljes egyenrangúnak. A porosz udvar politikájához tartozott különben is, hogy a többi német fejedelmi házakkal keressenek atyafisági összeköttetést. A király sajátkezü levelet intézett fiához, hogy rendelje alá érzelmet a dinasztikus érdekek s ez sajtó szívvel bár, engedelmeskedett s nőül vette a weimari herczegnőt.

Augusztá nem tartozott azon nők közé, a kiket szépeknek szokás mondaní. De kiváló értelem és jószívűség sugárzott arcából. Rendkívül olvasott, művelt nő volt. Szerette a szép művészeteket, az irodalmat s általában egészen azonban kifogásuk volt e házasság ellen, mivel másodszülöttet nem is uralkodónak, hanem egyedül csak katonának neveltek. S mindkettejöknek közös jellemvonása volt az erély, az akaratosság. A boldog házias élethez annyira szükséges harmonia két ily ellenkező természetű között nem igen lehetett. De Augusztá egyttal okos nő is vala s úgy tudta vezetni a dolgait, hogy a mi kezdetben ellentét volt, több inkább egymás kiegyesítésének tünt föl s férje a legösszintébb tiszteltetel s gyöngéden bánt vele, kivált miután a házasságból gyermekek is születtek.

1831 október 18-án született ugyanis fia, Frigyes Vilmos, a későbbi III. Frigyes császár, kinek első nevelését maga az anya vezette, maga választotta meg tanárait, maga ügyelt tanulmányaira oly gondossággal és értelemmel, hogy azzal oly férfiakat, mint Arndt, Dahman, Custine stb. is bámulatra ragadott. Fiát, a porosz udvarnál dívó szokás szerint, mesterségre is, és pedig kettőre, a könyvkötésre és asztaloságra is maga taníttatta s figyelemmel kísérte haladását.

1838 december 3-án született leánya, Lujza Mária Erzsébet, a ki 1856-ban lett neje Frigyes bádeni nagyherczegnek, a ki most is ott virrasztott anyja halálos ágyánál s befogta szeméit.

A fiatal pár még összekelése napján beköltözött az „Ünter den Linden” Tauntzien-féle palotába, mely állandó lakásuk is maradt halálukig. Ekkor nyerte mai alakját az a palota, melynek történeti híri földszinti sarokablakában Vilmos császár annyiszor volt látható, s mely

föltött az emeleten Augusztá császárné lakoztállya volt.

Apósa halála s utóbb sógorának, IV. Frigyes Vilmos királynak betegsége mind közelebb hozta Augusztá hercegnőt a királyi trónhoz. Ekkor az eleinte valóságos berlini hidegséggel fogadott hercegnő minden szívet megnyert tapintatos modorával. Mint regens hercegnő 1857-től 1861-ig önfeláldozó gondallal ápolta a beteg királyt, kit férje helyettesített. Még az utóbbi évben királyné lett, s megkezdődött az a világtörténelmi pálya, mely élete társát az események előterébe s vele őt is a szereplés élére helyezte. Politikailag jelentékeny rész e szereplésben nem jutott neki; de ő is átvala hatva házának nagy hivatásától, s a mint a merész kockázattal és küzdelem napjaiban megőrzte rendületlenül bizalmát ügyök igazában, azonképen megőrzte a nagy sikerek éveiben szelidiségét, jámborságát.

A háborúk alatti nehéz küzdelmekben ő a maga számára a vigasztalás, az ápolás, a segítség szerepét választá; a sebekre balzsamot önteni, a nyomort enyhíteni, az emberszeretet munkáját végezni, ezt tette földadatává. Nagy része volt abban, hogy az ugynevezett kulturharc nem vett kegyetlenebb lefolyást s a szegények, agok, betegek ápolása, a munkásosztály megsegítése, melyek Vilmos császár utolsó éveinek kormányzatát jellemzik, nagy részben vezethető vissza arra a jó szívre, mely az agg császárné keblében dobogott.

A jótékonyság, az emberszeretet, a művészetek és tudományok ápolása, ez volt a királyné, utóbb császárné szezepköre. Történelmi lett neve azon jelentések által, melyeket Vilmos király a francia háború világot rázó eseményeiről egyenesen az ő nevére intézett, tudatván a meglepő diadalokat, császárrá kiállítását Versaillesban, a béke megkötését s a diadalmas hazatérést. A császárné ebben az időben valódi védangyala volt a sebesülteknek s az elesettek családjainak s áldás kísérte mindenütt nevét.

Am az áldás nem fordíthatta el róla a legkeményebb megpróbáltatásokat. Láttá sirba hanyatlani férjét, kinek oldalán aggkört ért el; s látta a koronás vértanút, egyetlen fiát, hosszú időn keresztül haldokolni a meggyógyulás minden reménye nélkül s a sirba szállni vele életének büszkeségét, aggsága vigasztát.

Az egymásra következő két nagy csapás mélyen sújtotta le, erős lelkét azonban nem törte meg. Fentartotta hite, melyben erős volt, pedig gyengeséggel is gyanúsították benne.

Néhány nappal ezelőtt megbetegedett az influenzában, egyszerre leányával, a bádeni hercegnővel és ennek férjével. Mivel a betegség ezeknél könnyű lefolyású vala, a császárné is azt hitte, hogy már átesett rajta, s mint egykor, férje életében mindig ő fogadta az udvari társaságokat, most is meghívta a generalitást az új év alkalmából. Ekkor hülhetett meg újra. Lázba esett s többé nem hagyta el, míg életének végét nem vetett.

Öszinte részvétet keltett halálának híre nem csak alattvalói között, hanem a külvilágnál is, a hol a nemes lelkű nőnek sok tisztelője volt.

EGYVELEG.

- * A löversenyeken egy év alatt még senki sem nyert oly nagy összeget, mint Portland herceg, ki 8 lovának 33 nyereséből 1889-ben 738,585 frtot vett be.
- * A kenguruk száma Ausztráliában rohamosan apad, mivel használható bőrk miatt erősen vadászászik. A múlt évben is egy milliónál többet öltek meg s ezért több ausztráliai kormány, nehogy ez az állat is kipusztuljon, törvényeket akar hozni védelmére.
- * Óriási kővület. A piersbergi kőszén-bányában Osnabrück mellett egy óriási kővületet fatörzset találtak, melynek átmérője egy méter s gyökerei

mintegy 6 méter területre nyulnak. Az érdekes leletet a berlini bányász akadémia muzeumában helyezték el.

* Tinta-növényt találtak Uj-Granadában. A tudományos néven «Coriaria thymifolia» nevű növény nedve minden átalakítás nélkül alkalmas az írásra, kezdetben pirosas színű, de pár óra múlva koromfekete lesz. Nevezetes, hogy a nedvesség nem árt neki, s az aczeltollakat nem rongálja, mint más tinták.

* A jégdarabok nagyságára nézve számos rendkívül hangzó hiteles adat maradt fenn. Darwin szerint a délamerikai pámpákon alma-nagyságú jégdarabok hullottak, melyek nagy állatokat is megölték. Volta szerint 1787 apr. 20-án, midőn egy zivatar Como városát elpusztította, 18 lats jégcséppel is hullottak. Halley 10 latsokat látott. Nöggenrath szerint 1822-ben május 7-én Bornban 4—26 lats jégdarabok hullottak. Abich 1869-ben a Kaukázusban galambtojás nagyságú s részben igen szép rhomboéder alakú jegeket látott. Hasonló jegecsalaku darabok hullottak le 1874 június 21-én Lyonban.

AUGUSZTA NÉMET CSÁSZÁRNÉ, I. VILMOS CSÁSZÁR ÖZVEGYE.

* A fejedelmi konyhák titkairól közl egy német lap, s közleménye elég érdekes már azért is, mert a különböző országokban divatozó sajátságos ételeket említi fel, a közleményben ugyanis a következőket olvassuk: A német császár ételét egészen némettette, de konyhája francia jellegű. Frigyes császár özvegye azonban az angolos étkezést szereti s különösen a puddingot. Viktoria angol királynő a skót éledeleket nagyon szereti, ebedje mindenkor zabliszt levestel kezdődik. Nagyon kedveli a Granadából hozott nyers sonkát, a sört s különösen a számára készített kemény sűrű kenyeret. A svéd királyné asztalán mindenkor van befsteck, ezen kívül nagyon szereti a svéd módon készített nyers lazacot s kis gombócokat, melyeket pasulyából, tojásból s tejből olajban főznek. A bádeni nagyhercegnő, I. Vilmos császár leánya, kinek konyhája állítólag a német fejedelmekéi közt a legkitűnőbb, nagyon szereti a kávé, melyet pompás aranyos s nikelos gépben maga készít. Az olasz udvarnál mindig aranyos eszközöket használnak, a királyné nagyon szereti a frittót, mely kakastaréjjal és májjal teltetett articsóka. Eugenia excsászárné kedvence eledele a sült csirke, francia konyhája különben gyakori betegeskedése miatt gyakran változik. Izabella, a volt spanyol királyné, a kasztíliai csodót és a rizst a Valencienne mindig feltételi asztalára. Krisztina spanyol királyné, a bécsi konyhát ápolja, még kenyeret is bécsi pék süt számára, nagyon szereti a pecsenye mellett a málna-

szörpöt. A román királyi pár konyhája francia- és német vegyülék, különösen szeretik a rántott csirkét.

* Megrendelt város. Tennessee államban a Cumberland erdősegekben, óségi erdő bensejében, hova pár évvel ezelőtt még csak a vadászok hatoltak, nagy mennyiségű szén- és érczelepet találtak s Angliában rögtön alakult egy részényszerűség annak kihasználására. Nem kevesebb mint 25 millió dollár költséggel megrendelték egy nagy várost, melynek jelenleg még csak neve, *Middleborough*, van meg, de pár hó múlva teljesen készen lesz. A magán házakon kívül van gázgyár, villamvilágító telep, mintegy 50 más gyár, 7 templom, 8 iskola, 2 törvényeszi épület, kiállítási épület, könyvtár, színház, hangversenyterem, több fogadó és kórház. Az épületek nagyrészt Angliából szállítják. A város közepében terjedelmes tavat is készítenek a lakókat is visznek Angliából. A leendő nagy városhoz már is 6 vasutat építenek a szélrózsa minden irányában.

* Az írlandi alkirály neje egyszer azt mondta Swiftnek, a híres angol humoristának: «Ezen tartomány levegője igen jó.» Swift erre kérve kérte: «A Istenért, asszonyom! ne mondja azt hangosan Angliában, különben még levegőnket is megadóztatják.»

* A portugál királyok koronázása sokkal polgáriásabb jellegű, mint más uralkodóké, mivel a portugálók nézete szerint ők nem «Isten kegyelméből», hanem a nép akaratából nyerik hatalmukat. Az első portugál király, Alfonzót, 1389-ben katonái kiállították ki királynak a csatamezőn, hol a mórok ellen nagy diadalt nyert s ez a kikiáltás szokása megmaradt aztán is, hogy IV. Jánosossal a spanyolok kiűzése után 1640-ben a Braganza-család jutott a trónra. Jelenleg a királyok a korokban teszik le alkotmányos esküjüket, bal kézben a jogart tartva s jobb kezüket a keresztre és egy régi szent könyvre téve, mely ősidőktől használtatik e célra s a legszebb kéziratok egyike. Az eskü letétele után a koronás kikiáltja őt királynak s aztán heroldok hirdetik ki ezt a kívül álló népnek a királyi zászlót lobogtatva.

* A levélhordók munkája Londonban a karácsonyi ünnepek alatt a megszokottnál is terheesebb volt az idén, December 21—25-ike között közel 50 millió levelet kellett szétosztaniok, holott hat évvel ezelőtt ugyanezen időszakban 19½ millió levél volt. Ezenkívül volt még 11½ millió értékű pénzlevél, 100,000 vadpecsenye s más ajándék, köztök élő galambok is. A levelek nagy része gratuláció volt, egyetlen kórház több mint 10,000 ily levelet kapott. Az alkalmazott levélhordók száma 6000 volt, holott rendszeren félannyi szokott lenni.

* A legnagyobb szivarka-gyár Sevillában van állami kezelés alatt, 7000 munkás dolgozik benne, de ezek közt nagyon kevés a férfi. A nagy termekben 20—30 leány ül egy sorban cigarettákat készítve, mindannyian világos ruhája van, tarka zsebkendőt tekernek nyakuk körül s hajjukban virágot hordanak. Sajátságos a sok bölcső a gyárban, mivel a nők kisdéideket magukkal hozhatják s míg a szivarkákat készítik, lábaikkal a bölcsőt ringatják.

* Bursch-divat a leányoknál. Konstanz városában a felső leányiskola növendékei — mint a németországi diákoknál szokásos — osztályok szerint különböző színű s szalagu himzett sapkákat hordanak, hogy állásukat megismertessék.

* A gyöngyház-por angol orvosok észlelete szerint sajátságos betegséget idéz elő, behatol a tüdőből a véredényekbe s a csontvelőben szokott összegyűlni, nem ritkán váltakozva a különböző csontokat támadja meg.

* Kerekes székét használnak előkelő amerikai családoknál kísérletkép, midőn meg akarják tudni, hogy új férfi ismerősük méltó-e a bebecsítésre a társaságban. Ha az új ismerős izléstelenül ül a széken, s az gyakran mozog, nem hívják meg többé s kitérlik a látogatók sorából.

* Sajátságos módon jutott egy koblenzi mészáros napoleoni ereklye birtokába. Egy általa levárgott ókor belében arany gyűrűt talált ily felirattal: «III. Napoleon császár, 1862.»

* Történelmi nevezetességű bajusz. Vieng-Fu kínai császárnak a kínaiaknál szokatlanul nagy bajusza volt, minden oldalát 37—37 szőrűből, melyeket a hín császár naponként megszámlált; borbélyja egyszer véletlenül elvágta egy bajusz-szálat levágott és ezen a császár felbőszült, hogy a szerencsétlen borbélyt rögtön lefejeztette.

A TANITÓNŐK OTTHONÁNAK MEGNYITÁSA.

A magyar fővárosnak évről-évre örvendetes módon szaporodó közintézetei között a legifjabbat, a tanítónők otthonát, a múlt év végén nyitották meg. *Mária Dorothea* főhercegnő, *József* főherceg legidősebb leánya, mint a róla nevezett *Mária Dorothea* egyesület védnöke, decz. hó 12-én személyesen megjelent a tanítónők otthonában, hogy azt fölavassa. Az ünnepek *Klotild* és *Margy* főhercegnők is megtisztelték jelenlétükkel s a zord téli idő dacára igen szép és előkelő közönség jelent meg, köztük a közoktatásügyi miniszterium vezértagjai s az összes fővárosi jótékony egyesületek képviselői.

Az új intézet az Orczy-kert mögött közvetlenül a tisztviselő-telep mellett van, tágas szép telek közepén, melyet Magyar György, a Margitsziget bugzó főkertésze, csinos kertté fog átalakítani. A telket, mely ezer négyszög önlél nagyobb, az egyesület Budapest főváros hatóságától díjmentesen kapta örök használatra s az egyemeletes szép tornyos épületet, mely a fölszerelésen kívül mintegy 30,000 forintba került, a *Mária Dorothea egyesület* főkégyűjtésekből befolyt pénzen építtette, a mint azt a homlokzaton levő s egyenesen *Mária Dorothea* főhercegnő által ajánlott következő felirat tanu-

MÁRIA DOROTHEA FŐHERCEGNŐ.

A TANITÓNŐK OTTHONA.

Cserna Károly rajza.

EGY SZOBA AZ OTTHONBAN.

Ellinger Ede pillanatnyi fényképe után.

A FŐHERCEGNŐK ELTÁVOZÁSA A MEGNYITÁSI ÜNNEPÉLY UTÁN.

mét Bischitz Dávidné, a *Mária Dorothea*-egyesület bugzó alelnöke, hívta fel a jótékony intézetre.

A *tanítónők otthonának* főfeladata, mint neve is mutatja, állandó menedékhelyet biztosítani oly szegény és munkaképtelenné lett tanítónőknek és nevelőnőknek, kik életük folyamában családot nem alapíthattak s kiknek ily módon nehéz feladatuk teljesítése után máskülönben elhagyatva s magánosan kellene végső napjaikat átélniök. A tanítónők otthona ezenkívül megálló helye is lesz azoknak a magános tanítónőknek, kiket hivatásuk néhány napra a fővárosba hoz s itt — mint magános fiatal nők — vendéglőfogadóba nem szállhatnak. Az intézet helyiségében végre irodát is rendez be a *Mária Dorothea*-egyesület oly czélból, hogy az a tanítással és neveléssel foglalkozó nők számára a közvetített eszközökhöz s idővel kölcsönösen segélyző pénztárt létesítsen.

Magyarországon jelenleg több mint 10,000 nő foglalkozik tanítással és neveléssel s köztök különösen a kisdéövönők száma évről-évre rohamosan gyarapodik. Egész kis tábora ez a művelt magyar nőknek, jóformán a zöme azoknak, kik a megélhetés szomorú gondjai között az értelmi keresetnek nőkre nézve kétszeresen nehéz pályájára vannak utalva, az egyedüli pályára, mely a művelt magyar nőnek, ki családot nem alapíthat, még jelenleg nyitva áll. S ez a tízezer magyar nő, ki a nemzeti nőnevelés nemese czéljainak szolgál, a tanítónők otthonának megnyitása előtt valóságos testület nem alkotott, jóformán mindmegannyi magára volt hagyatva a szokatlan életpályán. A tanítónők otthona erkölcsi kapcsolatot létesített közöttük s a magyarországi tanítónők és nevelőnők első országos egyesülete, az 1885-ben alakult *Mária Dorothea* egyesület, mely ezt az intézetet létesítette, egyttal megteremtette az alapot, hogy ez a tízezer nő tömörülve s öntudatosan fáradozzék nagy feladatának sikeres előmozdításában. Művelt nőnek, kik kenyeret keresve elszakadnak a családi élettől, a lelki elhagyatottság tudata sokszor nagyobb kin, mint a szenvedés és a nyomor s a művelt tanítónőknek, kik feladatuk magasosságát érzik, épen azért, mert új és ezelőtt szokatlan pályán működnek, sokkal nagyobb szükségük van a tömörülésre és a vállvetett munkára mint a férfiaknak, kiket a magyar társadalmi élet már régen a maga körébe vonzott s a kik eddig is a családi körön kívül voltak hivatva működni.

A *Mária Dorothea* egylet kezdeményezése tehát, midőn a tanítónők otthonát megalapította, nagyon érezhető szükség pótlására irányult s az új egyesület törekvése annyival inkább méltányolható, mivel vele rokoncélú humanisztikus intézetek még a művelt külföldön is a legnagyobb ritkaságok közé tartoznak. A magyar tanítónők ügybuzgalmát és ügyességét eléggé bizonyítja, hogy ennek az

szája: «Tanítónőknek emelte közadakozás útján a magyar nemzet.» Felsőbb leányiskolák és tanítónőképző-intézetek növendékei szedtek össze tíz krajczárónként két év alatt több mint 20,000 forintot; valóságos krajczáros gyűjtés volt ugy, hogy a nyugtázás, melyet a *Mária Dorothea* egyesület hivatalos közlönyében eszközölt, mintegy 15 sűrűn nyomtatott ívet vett igénybe s a 30,000-et meghaladó adakozók közt alig volt egynehány, ki 50 forintot adott, 100-nál többet senki. A felszerelés költségei eddig közel 5000 forintot tesznek, ennek nagyobb részét Hirsch báró fedezte, kinek figyel-

